

Előszó másodszor

Jó tíz esztendővel ezelőtt jelent meg a *Vadon nőtt gyöngyvirág* első könyve. Azóta könyvritkaságnak számít. Nemcsak a nagy író öccse iránti kíváncsiság, de „önálló becse”, írás volta jogán vált keresetté már-már a feketepiacon is. Művelten szólva, iskolát teremtő hatása is volt. Az emlékezések első könyve nyomán buzdult föl, s Nagy Olga biztatására a széki Győri Klára, és írta meg kiszáradt örömeinek zöld fáját; Tamási Gáspár barázdáiból kelt ki az azóta néhaivá vált Salamon Anikó szerkesztette Öt életrajz, de még Gazda József: Így tudom, így mondom magnóra vett életvallomás-gyűjteményét is a Gáspár bácsi vetéséből sarjadt termésnek kell mondanunk. Ekképpen irodalmunk magtára őstermelőktől származó áldással lett gazdagabb. De amiként Gáspár bácsinak is akadt még pótlólagosan mondandója, az előszó írójának is most már kötelessége megnevezni az első könyv elé írt soraiban szemérmesen elhallgatott Múzsza kilétét: Dr. Bakk Elekné Takács Sára orvosnő. Aki köz- és művelődési szolgálatban éppúgy, mint a gyógyításban életen át fáradhatatlan odaadással munkálkodott, az előbbieken nyugdíjba vonulása óta is töretlen hittel mai napig megtesz minden tőle telhetőt, elsősorban, a neki és családjának évtizedeken át otthont adó, Székelyudvarhelyért. A Romániai Magyar Irodalmi Lexikon nem is feledkezett meg erről. Finom szóval élve valóságos irodalmi szalonnak mondható a Bakk család valamikori udvarhelyi otthona. Kár, hogy a lexikonban felsorolt odalátogató nevek közül éppen a Tamási Ároné maradt ki. Nemcsak szívbeli barátság, komaság is fűzte Tamási Áront a Bakk familiához. Ő volt a kisebbik lányuk keresztapja. Szerencsémnek mondhatom, hogy magam is egyszer Tamási Áronnal, Tompa Lászlóval együtt vehettem részt az akkor talán még kőre muzsikának nevezhető szerény hangszeremmel a Bakk család kamaraestjén. Sára asszony volt hát a múzsza, aki a Gáspár bácsi emlékezéseinek első könyvéhez megvette a négyszáz oldalas irkát s megadta a munkához szükséges buzdítást. Ezek földidézésével tulajdonképpen feladatomból és tisztem végéhez is értem volna. De tudom, hogy a mi vidékünkön elvárják a szószólótól, hogy ne csak a tényekre szorítkozzék, de a módját is adja meg, terjedelemben is, annak, amibe belekezdett, ha már szólásra vállalkozott.

Történt, hogy az első könyv irkája, miután megtette eléggé viszontagságos útját, eljutott nemcsak a kiadóba, de már a nyomtatóhoz is. Létrejött a szerzővel a címben való megállapodás. Már ki is volt nyomva a könyv, amikor még mindig bebecsöngettek hozzám, olykor a számonkérés, sőt engemet az elfektetés vádjával is illető s a Gáspár bácsi ügyét szívükön viselő önkéntesek. Az egyik ilyen ráíjesztés után éppen hazafelé volt utam. Elkértem Bálint Lajostól egy még befűzetlen-kötetlen, ívekből összeállított példányt, s a már kész címlapba ölelve magammal vittem. Udvarhelyt lebetegedtem s hol máshol dőlhettem volna ágyam, mint a Bakk családnál. Így Gáspár bácsinak kellett bejönnie hozzám, holott már a kor iránti tiszteletből is magamnak kellett volna Farkaslakára mennem.

Bejött a szerző, ünneplőben, kikent bakancssal, vasárnapi harisnyában, fehér ingben, fekete ujjassal s frissen borotválkozva.

Leült az ágygal szembe. Magam félkönyökre támaszkodva fölmutattam a keze írása hasonmását viselő borítólapba ölelt íveket.

— No, Gáspár bácsi, amint láthatja — mondtam elerőtlenített hangon — ennyire megvolnánk. Csak egy baj van, a kiadónak, a nyomtatónak elfogyott a pénze. Segíteni kellene.

— Hát ez a bátyám esetében is így volt a Címeresekkel. A maga költségén kellett, hogy kiadja.

— Nem arról van most szó, hogy a maga költségén. A végén még szép summa is üti majd a markát a könyvért. (Előzőleg megérdeklődtem, körülbelül mennyi lesz a tiszteletdíj, hogy

azt majd egy kicsit inkább lefelé kerekítve megmondhassam Gáspár bácsinak, nehogy majd becsapva érezze magát. Mert már nagyon zúgatták a környéken, hogy micsoda pénz jöhet abból, ha valaki megírja a vele történeteket.) Szép summácska lesz, a duplája is megjöhet annak, amennyi most még a munka előmeneteléhez föltétlenül szükséges. Egy olyan jobbacská téhén ára körüli kellene. Hogy most a téhén errefelé?

— Tehene válogatja —, mondta már-már reményt veszve. Őt s nyolcezer között.

— Hát egy olyan közepesebb téhén ára kellene. Van-e tehene?

— Tyúkom sincs — mondta lemondólag.

— A baj az, hogy magam is vékonyan vagyok pénzüleg, de talán a főorvos úrék kisegíthetnének.

Elek bácsi benne lett volna továbbra is a játékban, de Sára asszony szíve megesett Gáspár bácsi egyre komorabb arca láttán. Jókedvű pohárcsöndítéssel vetettünk véget a tréfának.

— Na, Gáspár bácsi, ez csak azért volt, mert maga nem bízott eléggé bennem.

Derült most már az öreg is.

Aztán megjelent a könyv. Siker, summa, minden megjött. Sőt még díjjal is koszorúzta a Marosváráshelyi Írói Társaság. Az idő tájt éppen, amikor Tamási Áron halálának ötödik esztendőjére emlékeztek Udvarhelyen a nagy író időközben ugyancsak megszorodott tisztelői. Magam is ott ültem a művelődési ház nézőterén. Nem kívántam a meggyarapodott tisztelőkkel a színpadon tetszelegni. Még az utána következő szokásos koccintáson se vettem volna részt, ha Gáspár bácsi, akkor még éles szeme észre nem vesz. Kifelé jövet karon fogott a folyosón. Félrevont. S látom, hogy nyúl a belső zsebe felé. Előhúzza tömött bugyellárisát.

— Azt mondja meg, szerkesztő úr, hogy most már én mivel tartozom?

— Azzal a liter borral, amit közösen fizetünk. Amibe még a címadáskor megállapodtunk volt.

És átöleltem a vállát.

A bort Bakkéknál koccintottuk el. Mondanom sem kell, fizetés nélkül.

Most utólag azonban még megtoldanám az akkor mondottakat.

— Ezzel tartozott, Gáspár bácsi, ezzel a második könyvvel. S nemcsak nekem.

Tudván-tudjuk, hogy emlékezései második könyvével, éppúgy mint az elsővel, nem hozott, nem hoz szégyent sem hitére, sem nemzetségére, sem pedig nemzetiségére.

TAMÁSI GÁSPÁR

Vadon nőtt gyöngyvirág

(RÉSZLET A MÁSODIK KÖNYVBŐL)

Még nem volt kivirradva, amikor apám felébresztett. A tehének már készen voltak az indulásra, s hajnali virradatkor elindultunk a városba, vagyis Székelyudvarhelyre. Amikor kiértünk a Baknya-tetőre, apám a tehéneket megállította, hadd nyugodjanak egy kicsit, s így szólt nekem: No, te legényke, ülj fel te is a szekérre, mert még messze Udvarhely. — Apám azonban nem ült fel a szekérre, ő végig csak gyalog jött a tehének mellett. Végre megérkeztünk Szombatfalvára. Hát itt apám egy jó nagyot kiáltott, hogy szemet vegyenek. S csakhamar jött